FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT G. REISCHL FREMSAT DEN 14. DECEMBER 1978 [1]

Høje Ret.

Sagsøgerinden i denne sag har fra januar 1961 været ansat i De europæiske Fællesskabers presse- og informationstjeneste. Det helt specielle forløb af hendes karriere har givet anledning til nærværende sag.

Til at begynde med havde sagsøgerinden en kontrakt som særlig rådgiver, der gentagne gange blev forlænget, sidst indtil den 28. februar 1964. Fra den 1. marts 1964 var hun ansat som hjælpeansat, jf. artikel 3 i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte; også denne kontrakt blev gentagne gange forlænget, sidst indtil den 31. december 1968. Med virkning fra 1. januar 1969 blev sagsøgerinden ansat som midlertidigt ansat, jf. artikel 2 i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte. Denne status havde hun først til den 31. december 1969, hvorefter ansættelsesforholdet blev forlænget til den 31. december 1971. Derpå blev der igen indgået kontrakt med sagsøgerinden som hjælpeansat, og dette forhold varede — med forlængelse — til den 30. november 1972. Med virkning fra 1. december 1972 var sagsøgerinden — som bestemt i en afgørelse af 7. februar 1973 — ansat som tjenestemand på prøve; med virkning fra 1. september 1973 blev hun endelig, ved en afgørelse af 22. oktober 1973, udnævnt til tjenestemand.

Med sit sagsanlæg søger sagsøgerinden, der har forklaret, at hun hovedsagelig altid har haft opgaver som en ekspeditionssekretær, at opnå følgende: Der skal, ved beregningen af den tjenestemandspension, som hun en dag vil få krav på, ske medregning af de beskæftigelsesperioder, hun har tilbagelagt som særlig rådgiver og som hjælpeansat, og for hvilke der — hvad angår perioden som særlig rådgiver — ikke er blevet betalt socialsikringsbidrag af Fællesskabet, eller hvad angår beskæftigelsen som hjælpeansat bestod et forsikringsforhold under den belgiske socialforsikring.

Med henblik herpå indgav hun den 21. juni 1976 en ansøgning til chefen for afdelingen Personlige rettigheder og privilegier. Hun ansøgte om, at hun for de allerede nævnte perioder (fra 1. januar 1961 til 28. februar 1964; fra 1. marts 1964 til 31. december 1968; fra januar 1972 til 30. november 1973) måtte få overført pensionsrettigheder efter betydningen i tjenestemandsvedtægtens bilag VIII, artikel 11. Ved skrivelse af 2. juli 1976 blev det meddelt hende, at det ikke var muligt at få overført de efter den belgiske socialforsikring erhvervede krav til Fællesskabet, da der ikke forelå nogen aftale herom.

Dette førte til, at sagsøgerinden den 13. august 1976 indgav en ny ansøgning til chefen for afdelingen Personlige rettigheder og privilegier. Denne gang var der ikke tale om overførelse af pensionsrettigheder, men sagsøgerinden krævede, at de nævnte perioder med henblik på pensionsordningen skulle sidestilles med dem, som en tjenestemand eller en midlertidigt ansat har tilbagelagt. Det gælder ifølge sagsøgerinden i hvert fald for den anden periode med beskæftigelse som hjælpeansat, fordi den følger umiddelbart efter den periode, i hvilken sagsøgerinden var midlertidigt ansat, og som utvivlsomt

1 — Oversat fra tysk.

skal medregnes inden for rammerne af pensionsordningen. Ved skrivelse af 14. september 1976 fik sagsøgerinden det svar, at der i artikel 3, litra c), i tjenestemandsvedtægtens bilag VIII var hjemmel for, ved beregningen af pensionen, at medregne den tid, hun havde været ansat som midlertidigt ansat. Det anførtes imidlertid, at der ikke kunne være tale om at sidestille sagsøgerindens anden periode som hjælpeansat med en beskæftigelsesperiode som tjenestemand: vedrørende perioden som hjælpeansat er det kun muligt at tilkøbe pensionsrettigheder i henhold til artikel 11, stk. 2, i tjenestemandsvedtægtens bilag VIII. I skrivelsen udtaltes det videre, at hvad angår den periode, hvorunder sagsøgerinden var ansat som særlig rådgiver, blev hendes ansøgning desangående om tilkøb af pensionsrettigheder endnu behandlet.

I en ny ansøgning af 17. marts 1977 til chefen for afdelingen Personlige rettigheder og privilegier gentog sagsøgerinden det standpunkt, at både tjenestetiden som særlig rådgiver og tjenestetiden som hjælpeansat med hensyn til hendes pensionskrav måtte sidestilles med tjenesteperioder som tjenestemand, da sagsøgerinden i de pågældende perioder havde arbejdet under de samme betingelser som tjenestemænd. Hun anførte endvidere, at der med hensyn til beskæftigelsen som hjælpeansat måtte tages hensyn til, at denne havde været afbrudt af en periode, i hvilken sagsøgerinden havde arbejdet som midlertidigt ansat. Som svar herpå meddelte personaledirektøren ved skrivelse af 30. juni 1977 sagsøgerinden, at det ved beregningen af pensionskravene ikke var muligt at medregne tiden som særlig rådgiver.

Herpå indgav sagsøgerinden den 20. juli 1977 en formel klage til ansættelsesmyndigheden i henhold til tjenestemandsvedtægtens artikel 90. I klagen anfægtede hun den i den ovennævnte skrivelse indeholdte »afgørelse« og krævede på ny, at de perioder, i hvilke hun havde været beskæftiget som særlig rådgiver og hjælpeansat, med henblik på pensionsordningen blev sidestillet med perioder, tilbagelagt at tjenestemænd eller midlertidigt ansatte. Ved en skrivelse af 15. februar 1978 underskrevet af et medlem af Kommissionen blev klagen afvist. I skrivelsen henvises der til, at sagsøgerinden for de perioder, i hvilke hun var beskæftiget som hjælpeansat, havde erhvervet pensionskrav over for den belgiske socialforsikring, som Kommissionen havde betalt bidrag til. Det udtaltes også, at det angående tiden som særlig rådgiver var nødvendigt med en helhedsundersøgelse af spørgsmålet på almindeligt plan; sagsøgerinden ville få besked om undersøgelsens resultat, så snart det forelå.

Den 17. februar 1978 anlagde sagsøgerinden sag ved Domstolen med følgende påstand:

— Det statueres, at de kontrakter, som blev indgået mellem sagsøgte og sagsøgerinden for beskæftigelsesperioderne fra den 1. januar 1961 til den 31. december 1968 og fra den 1. januar 1972 til den 30. november 1972 retligt skal kvalificeres som kontrakter om midlertidig ansættelse.

— Det fastslås subsidiært, at de nævnte beskæftigelsesperioder ved beregningen af de pensionsgivende tjenesteår med hensyn til sagsøgerindens alderspension skal ligestilles med beskæftigelsesperioder som tjenestemand eller i det mindste som midlertidigt ansat.

— Sagsøgte tilpligtes ved beregningen af de pensionsgivende tjenesteår med hensyn til sagsøgerindens alderspension at medregne beskæftigelsesperioderne fra den 1. januar 1961 til den 31. december 1968 og fra den 1. januar 1972 til den 30. november 1972.

— Den stiltiende afvisning af sagsøgerindens klage, som blev registreret den 20. juli 1977, annulleres.

Til disse krav skal jeg bemærke følgende:

I — Vedrørende formaliteten

Ud fra forskellige synspunkter har Kommissionen rejst tvivl om, hvorvidt sagen kan påkendes i realiteten.

1. Fremfor alt har sagsøgte indtaget det standpunkt, at sagsøgerinden ikke har nogen aktuel interesse i at få afklaret spørgsmål, der vedrører hendes fremtidige pensionskrav. Det anføres, at sådanne krav først opstår ved pensioneringen og altså afhænger af en uvis fremtidig begivenhed; der gælder også den betingelse, at der skal foreligge en tjenestetid på mindst 10 år (tjenestemandsvedtægtens artikel 77). Udtalelser desangående fra administrationen vil derfor ikke have nogen umiddelbare retsvirkninger for sagsøgerindens nuværende situation. Endvidere bør der ifølge Kommissionen tages hensyn til, at administrationens standpunkt kan ændre sig, og at tjenestemandsvedtægten kan blive ændret på det pågældende område. Kommissionen gør også gældende, at sagsøgerinden altså højst har en abstrakt interesse i fortolkningen af tjenestemandsvedtægten. Det er Kommissionens opfattelse, at man, dersom man antog det for at være tilstrækkeligt, hermed næsten ville have skabt en altomfattende søgsmålsret, hvilket i hvert fald ville medføre fare for, at der ville blive rejst alle mulige retssager vedrørende anvendelsen af retsforskrifter på situationer, som endnu ikke er opstået, og som kun muligvis vil opstå.

Det forekommer mig, at Kommissionen — åbenbart med en tilnærmelse til fransk retspraksis — går ud fra en for snæver forståelse af begrebet »søgsmålsinteresse« eller »retsbeskyttelsesinteresse«, hvilke begreber ganske givet også har betydning for tjenestemandsretten ved De europæiske Fællesskaber, men ingen steder er blevet præciseret nærmere. I hidtidig retspraksis har man ikke besvaret spørgsmålet, om et søgsmål kan komme til påkendelse ved et lignende sagsforhold. Af de af Kommissionen nævnte domme (sag 23/69 — Anneliese Fiehn mod Kommissionen, dom af 9. 7. 1970, Sml. 1970, s. 95; org.ref. Recueil 1970, s. 547 — og sag 5/74 — Andreas Reinarz mod Kommissionen, dom af 11. 7. 1974, Sml. 1974, s. 819) kan man i hvert fald ikke udlede den opfattelse, hvorefter der ad rettens vej kun kan søges en afklaring af bestemte spørgsmål, såfremt sagsøger allerede har nået en tilsvarende status, nemlig status som *tidligere tjenestemand.*

I nærværende sag drejer spørgsmålet sig om en opgørelse af fremtidige pensionskrav for en kvindelig tjenestemand, hvilken opgørelse vil falde forskelligt ud, alt efter om bestemte, tidligere tilbagelagte tidsrum i Fællesskabets tjeneste medregnes eller ej. Det er ganske utvivlsomt, at sagsøgerinden løbende erhverver sådanne krav hver eneste dag, hun er beskæftiget som tjenestemand ved Fællesskaberne. Selv om disse krav først senere kan gøres gældende, har hun efter min opfattelse i så henseende allerede nu i det mindste en forventning, hvis indhold der sikkert ikke uden videre kan gribes ind i, selv om lovgiver stadig kan regulere enkeltheder.

Efter min opfattelse begrunder denne retsstilling, at der foreligger en tilstrækkelig interesse i, at der nu træffes en afgørelse af de problemer, som er forbundet hermed. Faktisk må det ikke blot antages at være fuldkommen util-

fredsstillende, at der først ved pensionsalderens indtræden kan rejses krav vedrørende omfanget af pensionen, hvilket muligvis vil give anledning til langvarige diskussioner, hvorved det antages, at den begunstigede ikke rettidigt får fuld fordel af sin pension, eller at afklaringen af spørgsmål, der står i forbindelse hermed — nemlig hvis dette kommer til at påhvile de efterladte — bliver vanskeliggjort i betydelig grad efter længere tid. Det må også betænkes, at sagsøgerinden, alt efter resultatet af den ønskede afklaring, måtte ønske at træffe andre forholdsregler, såsom tegning af en supplerende aldersforsikring — der ikke først kan tegnes ved overgangen til pension — eller skridt til rettidig tilendebringelse af tjenesteforholdet før udløbet af 10 års-fristen for at sikre sig udbetaling af udtrædelsespenge. Det forekommer mig uberettiget, hvis der kun henvises til en ubetydelig indirekte interesse, i betragtning af en vedtægt, hvori der overhovedet ikke findes nogen definition af begrebet »retsbeskyttelsesinteresse«. Det kan vel også siges at være interessant, at andre retsordninger ikke afgrænser begrebet så snævert som fransk ret. Jeg skal desangående henvise til tysk ret, hvorefter forebyggende anerkendelsessøgsmål undtagelsesvis kan anlægges, uden at det er nødvendigt at afvente udstedelse af en forvaltningsakt (jf. dom af 12. 1. 1967 fra Bundesverwaltungsgericht, Neue Juristische Wochenschrift 1967, s. 996). Faktisk er det vanskeligt at indse, hvorfor den beskyttelse, fællesskabsretten yder, skulle forblive under dette niveau.

Søgsmålet kan derfor ikke afvises med den begrundelse, at der ikke foreligger nogen aktuel søgsmålsinteresse.

2. Kommissionen mener endvidere, at søgsmålet må afvises, fordi udtalelserne fra dens tjenestegrene vedrørende spørgsmålet om medregning af sagsøgerindens tidligere tjenestetid med henblik på beregning af pensionen må bedømmes som oplysninger om planlagt fremtidig adfærd, altså i det højeste om forberedende handlinger, men ikke om klagepunkter efter betydningen i tjenestemandsvedtægtens artikel 91. Kommissionen anfører, at de pågældende udtalelser ikke havde nogen umiddelbare virkninger i den forstand, at de fik nogen afgørende betydning; det sker først ved fastsættelsen af pensionen, med hensyn til hvilken de nævnte udtalelser udgør faktorer blandt flere andre faktorer, som må tages i betragtning.

Heller ikke dette standpunkt kan jeg tiltræde. Vi må gå ud fra, at de nævnte udtalelser angår en nu eksisterende retsposition — forventningen om pension — på hvilken de har umiddelbar indflydelse, da de påvirker pensionens størrelse. Man kunne endda forestille sig at tilkende konstitutiv virkning for en positivt formuleret afgørelse, der giver sagsøgerinden medhold i hendes påstande, hvilket naturligvis også ville påvirke den måde, hvorpå man ville bedømme afvisningen af en sådan retsakt. Der er heller ikke grundlag for at antage, at de pågældende skrivelser kun indeholder uforbindende oplysninger om en fremtidig holdning fra administrationens side. Tværtimod har vi — det viser skrivelsernes ordvalg tydeligt — at gøre med meget klare udtalelser til ganske præcise spørgsmål fra sagsøgerinden, som hun med rette kan gå ud fra en skønne dag vil kunne foreholdes hende, såfremt hun ikke gør indsigelse herimod.

Herudover må det ganske vist indrømmes, at afgørelserne fra Kommissionens tjenestegrene med henblik på fastsættelsen af pensionen i en vis forstand kan siges at være forberedende handlinger. Jeg mener imidlertid, at de — dels på grund af deres selvstændige retlige indhold, der behandles kun bestemte, præcist definerbare retsspørgsmål, dels på grund af den betragtelige tidsmæssige afstand til den fremtidige retsakt, som afgørelserne står i forbindelse med, og dels ikke mindst på grund af sagsøgerindens stærke interesse i en øjeblikkelig afklaring af disse problemer — med sikkerhed ikke kan sammenlignes med sådanne forberedende retsakter, som allerede har været behandlet i retspraksis (som f.eks. i sag 11/64 — Kurt Weighard mod Euratom-Kommissionen, dom af 7. 4. 1965, Sml. 1965-1968, s. 55; org.ref. Recueil 1965, s. 385 — i hvilken foranstaltninger i forbindelse med proceduren for varig ansættelse i henhold til tjenestemandsvedtægtens artikel 102 ikke blev betegnet som klagepunkter, der kan anfægtes, men kun som forberedende retsakter, der ikke kan anfægtes).

Også under hensyn til den retlige karakter af de retsakter, som drøftes her, bør det derfor afvises, at søgsmålet ikke kan påkendes i realiteten.

3. Endvidere skal det undersøges, om realitetsbehandlingen af søgsmålet kan bestrides under henvisning til, at sagsøgerinden ikke har indbragt sin sag for Domstolen under iagttagelse af de foreskrevne frister.

I den henseende er der ingen problemer, hvis man går ud fra personaldirektørens afgørelse af 30. juni 1977. For den pågældende afgørelse blev rettidigt påklaget inden for tremåneders-fristen den 20. juli 1977, og søgsmålet, der blev anlagt den 17. februar 1978 — beregnet fra den stiltiende afvisning af klagen, som bliver resultatet efter udløbet af fire måneder — har klart ikke tilsidesat fristerne.

Kommissionen har ytret tvivl om, hvorvidt klagen, der ifølge tjenestemandsvedtægten er en nødvendig procesforudsætning, er indgivet rettidigt, eller om sagsøgerinden ikke burde have taget dette skridt tidligere. Det afgørende udgangspunkt for Kommissionen, hvis tjenestegrene efter tjenestemandsvedtægtens retsbeskyttelsessystem af sagsøgerinden skulle forelægges spørgsmålet om medregning af tidligere tjenestetid med henblik på pensionsberegningen, er skrivelsen til chefen for afdelingen Personlige rettigheder og privilegier af 13. august 1976, hvori der for første gang tales om nødvendigheden af at sidestille de tidsrum, i hvilke sagsøgerinden var beskæftiget som særlig rådgiver eller som hjælpeansat, med tidsrum, som er tilbagelagt af midlertidigt ansatte. Ifølge Kommissionen ligger der heri en ansøgning efter tjenestemandsvedtægtens artikel 90. Kommissionen anfører videre, at sagsøgerinden i en skrivelse af 14. september 1976 har fået forelagt en udtrykkelig afgørelse vedrørende et delproblem; resten af ansøgningen — som vedrørte tiden som særlig rådgiver — må derimod antages at være stiltiende afvist fire måneder efter ansøgningens modtagelse, altså den 13. december 1976. Kommissionen finder, at klagefristen følgelig begyndte at løbe den 14. september henholdsvis den 13. december 1976, og regnet fra disse tidspunkter må klagen af 20. juli 1977 under alle omstændigheder anses for for sent indgivet. I

forhold hertil har den udtrykkelige stillingtagen af 30. juni 1977 til spørgsmålet om behandlingen af perioden som særlig rådgiver ingen selvstændig betydning. Den må derimod, med henblik på den afvisning af den hertil svarende ansøgning, der allerede stiltiende var blevet givet, udelukkende anses som en rent bekræftende retsakt, der ikke kunne få nogen ny klagefrist til at løbe. Men hvis klagen må anses for forsinket og således må afvises, må resultatet blive det samme for søgsmålet af 17. februar 1978, der hviler herpå.

Heroverfor har sagsøgerinden gjort gældende, at hendes skrivelse af 13. august 1976 ikke kan gælde som en ansøgning i betydningen i tjenestemandsvedtægtens artikel 90, for den er ikke rettet til ansættelsesmyndigheden, og de procedureregler for en sådan ansøgning, der beskrives i en tjenestemeddelelse fra Kommissionen af 1. oktober 1974 — henvisning til tjenestemandsvedtægtens artikel 90, anvendelse af en bestemt formular samt registrering i Kommissionens generalsekretariat — blev ikke overholdt. For det andet finder sagsøgerinden det af betydning, at administrationen herefter i et notat af september 1976 kun tog stilling til et delproblem og med hensyn til hendes tid som særlig rådgiver erklærede, at dette problem endnu var genstand for undersøgelser. Efter at sagsøgerinden havde rykket i marts 1977, blev der først den 30. juni 1977 truffet en afgørelse af det uløste spørgsmål. Det er altså denne dato, som må betragtes som afgørende, ikke mindst fordi skrivelsen af 30. juni 1977 sammen med brevet af september 1976 udgør et hele, der må bedømmes som sådant.

Ved afgørelsen af dette stridspunkt kommer det meget an på, om man er formalistisk eller ej. Det er min opfattelse, at man i det højeste kan anlægge strengt formalistiske betragtninger til skade for en sagsøger, hvor tredjemænds interesser også står på spil, af hensyn til hvilke — her har retssikkerhedssynspunktet betydning — det navnlig må påses, at de foreskrevne frister er nøje overholdt. Det er der imidlertid ikke tale om i nærværende sag; derfor anser jeg det med det samme for holdbart, at der anlægges en lempelig bedømmelse af spørgsmål om forelæggelsen for Kommissionen, betydningen af et henholdende svar på en sådan forelæggelse og navnlig det nødvendige i at foretage en samlet bedømmelse af flere adskilte udtalelser fra administrationen vedrørende en ansøgning fra en af dens ansatte. For det første synes jeg, at dette er berettiget, når henses til to domme, der blev afsagt vedrørende spørgsmålet om en ansats forelæggelse, med retsvirkninger, af en ansøgning for administrationen. Således udtaltes det klart i sagerne 22 og 23/60 (Raymond Elz mod Den Høje Myndighed for EKSF, dom af 13. 7. 1961, Sml. 1954-1964, s. 259; org.ref. Recueil 1961, s. 389), at der kun kan antages at foreligge en afgørende anmodning til administrationen, såfremt det tilstrækkelig præcist angives, at den bringer klagefristerne til at løbe. På samme måde blev det i sag 31/72 (Domenico Angelini mod Europa-Parlamentet, dom af 4. 4. 1973, Sml. 1973, s. 403) ikke antaget, at et brev, som skal henlede den kompetente myndigheds opmærksomhed på de rettigheder, som sagsøger mener at kunne gøre gældende, er en ansøgning, efter betydningen i tjenestemandsvedtægtens artikel 90, skønt der inden ansøgningen allerede var foretaget andre henvendelser, og skønt det i ansøgningen udtrykkeligt udtaltes, at en afgørelse, der gik mod sagsøgeren, ville tvinge ham til at gå til andre instanser. For en forholdsmæssig liberal opfattelse taler for det andet den omstændighed, at

de i retspraksis behandlede tilfælde med irrelevante, henholdende svar udelukkende angik sagsforhold, i hvilke der var givet sådanne svar på formelle *klager* (sag 24/69 — Theo Nebe mod Kommissionen, dom af 14. 4. 1970, Sml. 1970, s. 33; org.ref. Recueil 1970, s. 145 — og sag 79/70 — Helmut Müllers mod Det økonomiske og sociale Udvalg for EØF og Euratom, dom af 7. 7. 1971, Sml. 1971, s. 161; org.ref. Recueil 1971, s. 689).

I overensstemmelse hermed kan det imidlertid ikke antages, at skrivelsen af august 1976, ved hvilken sagsøgerinden for første gang forelagde den sag, som er genstand for nærværende retssag, er en ansøgning efter betydningen i tjenestemandsvedtægtens artikel 90; en sådan ansøgning kan derimod højst siges at ligge i rykkerskrivelsen af marts 1977, fra hvilket tidspunkt fristerne blev overholdt. Desuden havde sagsøgerinden endnu ikke anledning til at reagere med en klage på notatet af 14. september 1976, der ikke udtømmende behandlede hendes henvendelse; det pågældende notat må derimod, sammen med notatet af 30. juni 1977, som indeholdt resten af det lovede svar, betragtes som en enhed, således at der først herefter kunne tænkes på indgivelse af en klage.

Følger man denne betragtning, er det åbenbart fejlagtigt at tale om et forsinket sagsanlæg og derfor statuere afvisning.

4. Endelig har Kommissionen taget anstød af, at stævningen indeholder en anerkendelsespåstand; desuden påtaler den, at der i påstanden kun kræves annullation af den stiltiende afvisning af klagen, og at de retsakter, som skal påklages, og som i virkeligheden er de relevante, nemlig notaterne af henholdsvis 14. september 1976 og 30. juni 1977, ikke er nævnt.

Efter min overbevisning er heller ikke disse indsigelser begrundet.

Det er ganske vist rigtigt, at det i dommen i sag 32/68 (Giuseppe Grasselli mod Kommissionen, dom af 10. 12. 1969, Sml. 1969, s. 141; org.ref. Recueil 1969, s. 505) blev betonet, at Domstolen ikke kan afsige anerkendelsesdomme i tjenestemandssager. Denne udtalelse faldt imidlertid i et tilfælde, i hvilket den anfægtede beslutning måtte kvalificeres som en ren og skær oplysning, hvorfor annullationssøgsmålet herimod fandtes at burde afvises. Det er min opfattelse, at der ikke i en sag som den foreliggende — også selv om der i tjenestemandsvedtægtens retsbeskyttelsessystem ikke gælder regler om anerkendelsessøgsmål — kan rejses indsigelse mod, at Domstolen ikke blot i præmisserne, men også i domskonklusionen gentager udtalelser, der er påkrævet i forbindelse med annullationen af en anfægtet retsakt. Selv om dette ikke skulle blive tiltrådt, ville resultatet dog under ingen omstændigheder blive, at sagen må afvises i sin helhed, der ville i så fald højst blive anledning til en meningsfuld omskrivning af den pågældende påstand, da sagsgenstanden med sikkerhed ikke er unddraget domstolskontrol.

Hvad angår Kommissionens anden indsigelse, mener jeg, at de af sagsøgerinden anfægtede retsakter er tilstrækkeligt præciserede ved henvisningen til klagen og dens indhold. I tilfælde af, at afvisningen af klagen skulle blive annulleret, har Kommissionen naturligvis pligt til at drage konsekvenser for de i klagen anførte retsakter. Ud fra sagsøgerindens synspunkt forekommer dette faktisk at

være tilstrækkeligt. Til slut skal jeg endnu en gang henvise til, at sagsøgerinden under den mundtlige forhandling udtrykkeligt har forklaret, at hun om nødvendigt vil omformulere sin annullationspåstand således, at den kommer til at omfatte begge de nævnte afgørelser. Skulle dette blive betragtet som nødvendigt — hvilket efter min overbevisning ikke er tilfældet — kan forklaringen under den mundtlige forhandling sikkert godtages, da der i grunden ikke er tale om ændring af en påstand, men højst om en klargørelse og omtydning af de i stævningen allerede indeholdte påstande.

II — Vedrørende realiteten

Realiteten i sagen drejer sig om, hvorvidt den tjenestetid, sagsøgerinden har tilbagelagt som særlig rådgiver eller som hjælpeansat, skal medregnes ved opgørelsen af pensionen. Ifølge sagsøgerinden bør dette antages at tre grunde.

1. I forgrunden står hendes antagelse, hvorefter de omtalte kontrakter i virkeligheden, i modstrid med deres daværende benævnelse af kontraktparterne, må anses for kontrakter om midlertidig ansættelse, jf. artikel 2 i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte. Sagsøgerinden anfører, at hun også som særlig rådgiver stod i et underordnelsesforhold til Kommissionen og udelukkende arbejdede for Kommissionen. Hun udførte hele tiden de samme opgaver, som ingen indtil da havde været beskæftiget med, hvorfor hun navnlig ikke erstattede en midlertidigt forhindret ansat eller tjenestemand. Endelig anfører hun, at der i hvert fald fra 1963 i listen over stillinger for den tjenestegren, hvor hun var ansat, fandtes en fast stilling, hvis opgaver svarede til hendes.

Vedrørende dette anbringende må man først afgøre det spørgsmål, om sagsøgerinden rent faktisk, som det er meningen med en særlig rådgiver, var betroet præcist definerede enkeltopgaver, eller om hun i virkeligheden arbejdede som ansat, altså blot skulle udføre en bestemt slags arbejde, og herved stod i et underordnelsesforhold til Kommissionen. Kommissionen har henvist til, at der i kontrakterne om ansættelse som sælig rådgiver intet stod om opgavernes art og deres udførelse, og at der også i andre end regulære arbejdskontrakter findes visse instruktionsbeføjelser, som dog ikke kan siges at være udtryk for et underordnelsesforhold efter den i arbejdsretten antagne betydning. I modsætning hertil tvivler jeg ikke alvorligt på, at sagsøgerinden fra 1961 stod i et regulært arbejdsforhold til Fællesskabet til trods for, at man betegnede hendes kontrakter som kontrakter om ansættelse som særlig rådgiver, således, at Kommissionen, som den har erklæret sig rede til, vedrørende denne periode derefter også skal sørge for social sikring af sagsøgerinden ved nationale institutioner. For at komme frem til dette resultat er det tilstrækkeligt at henvise til notaterne fra sagsøgerindens foresatte, som er vedlagt stævningen som bilag 25, 30 og 33. Heri tales der om den varige karakter af sagsøgerindens opgaver, endvidere om, at sagsøgerinden har gjort tjeneste i ni år og navnlig også om, at man siden 1961 har bestræbt sig på at normalisere hendes situation, hvilket kun kan betyde, at den klare betegnelse af hendes kontraktfor-

hold ikke stemte overens med kendsgerningerne.

Ganske vist er der ikke hermed sagt noget afgørende om sagsøgerindens egentlige forhold, for en berigtigelse af betegnelsen af kontrakterne om ansættelse som særlig rådgiver betyder jo ikke nødvendigvis, at de må anses for at være kontrakter om ansættelse som midlertidigt ansat; de kunne eventuelt lige så godt betragtes som kontrakter om ansættelse som hjælpeansat.

Ved den videre undersøgelse af spørgsmålet om, hvilken af de to betegnelser der reelt er den rigtige, må det i det mindste med Kommissionen for så vidt antages, at det er udelukket at betegne tjenesteforholdet i 1961 som en kontrakt om midlertidig ansættelse, allerede fordi ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte, der indeholder hjemmel for sådanne kontrakter, ligesom tjenestemandsvedtægten først trådte i kraft den 1. januar 1962. Sagsøgerinden kunne altså tidligst være midlertidigt ansat fra 1962.

For det relevante tidsrum kommer hertil, at det, modsat det af sagsøgerinden antagne, vedrørende vurderingen af arbejdspræstationen ikke kun kommer an på varetagelse af de samme opgaver over en længere periode; for den fulde anerkendelse af et midlertidigt ansættelsesforhold efter betydningen i ansættelsesvilkårenes artikel 2 er det derimod vigtigt, for det første, at der i den pågældende tjenestegrens organisationsplan figurerer en fast stilling med tilsvarende opgaver, og, for det andet, at den kompetente chef udtrykkeligt tilkendegiver, at en sådan stilling skal besættes. For så vidt har Kommissionen med rette henvist til definitionerne i ansættelsesvilkårenes artikler 2 og 3, der lyder:

»Ved midlertidigt ansat forstås i disse ansættelsesvilkår:

...

b) den, der midlertidigt ansættes i en af stillingerne i den liste over stillinger, der findes som bilag til den afdeling i budgettet, der vedrører hver institution« (artikel 2),

og

»Ved en hjælpeansat forstås i disse ansættelsesvilkår den, der ansættes:

a) for at udøve et hverv i en institution på del- eller heltidsbasis med de i artikel 52 fastsatte begrænsninger uden at være ansat i den stilling i den liste over stillinger, der findes som bilag til den afdeling i budgettet, der vedrører denne institution« (artikel 3).

Den relevante retspraksis til dette spørgsmål er ganske entydig. Jeg skal kun henvise til dommen i sag 18/63 — Estelle Schmitz, gift Wollast, mod EØF-Kommissionen, dom af 19. marts 1963, Sml. 1954-1964, s. 463; org. ref. Recueil 1964, s. 175 — der drejede sig om overgang til tjenestemandsansættelse efter tjenestemandsvedtægtens ikrafttræden, til dommen i sag 5/76 — Heinz Günther Jänsch mod Kommissionen, Domstolens dom af 15. juni 1976, Sml. 1976, s. 1027 — hvor tvisten angik undtagelser fra udvælgelsesprøver for tjenestemænd, jf. artikel 92, eller til domme, der drejede sig om krav på højere indplacering på grund af faktisk udøvede opgaver på højere niveau (som f.eks. i dommen i sag 189/73 — Gijsbertus van Reenen mod Kommissionen, dom af 19. 3. 1975, Sml. 1975, s. 445) Holder man sig hertil — og det må man vel for at undgå, at der sker en udhuling af budgetretlige beføjelser for ansættelsesmyndigheden — bliver resultatet faktisk, af de af sagsøgerindens

kontrakter, der er af interesse her, ikke kan kvalificeres som kontrakter om midlertidig ansættelse efter betydningen i ansættelsesvilkårenes artikel 2.

Det gælder med sikkerhed for de første år af hendes beskæftigelse, under hvilke der ikke fandtes en tilsvarende fast stilling. Der har i sagen været strid om, hvorvidt dette gjaldt primo 1963 eller primo 1964. Efter min opfattelse har Kommissionen imidlertid påvist, at kun det sidstnævnte tidspunkt kan være rigtigt. En afgørelse fra fuldmægtigen i presse- og informationstjenesten om anvendelse af en stilling, der var givet ham i januar 1963, var nemlig ikke tilstrækkelig; det var også påkrævet, at den således fastlagte organisationsplan blev godkendt af udvalget af fire formænd, hvilken godkendelse — som det fremgår af et notat af 13. september 1963 (stævningens bilag 25) — endnu ikke forelå ved udgangen af 1963. Samme indhold havde et notat fra sagsøgerindens foresatte af 24. oktober 1968 (stævningens bilag 30), i hvilken det udtales, at der indtil begyndelsen af 1964 ikke fandtes en fast stilling i pressetjenestens organisationsplan, der svarede til sagsøgerindens opgaver.

Heller ikke resten af det her relevante tidsrum kan imidlertid siges at være tilbagelagt af sagsøgerinden som midlertidigt ansat. Således var den nævnte faste stilling i januar 1964 genstand for en udvælgelsesprøve inden for EKSF, i august 1964 for en udvælgelsesprøve inden for institutionerne og i januar 1965 for en generel udvælgelsesprøve. Så længe disse udvælgelsesprøver verserede, forblev stillingen ubesat; sagsøgerinden fik den nemlig ikke foreløbigt — hvilket havde været muligt — tværtimod indgik Kommissionen med henblik på de pågældende udvælgelsesprøver udtrykkeligt (se replikkens bilag 1) en tidsbegrænset kontrakt med sagsøgerinden om ansættelse som hjælpeansat. Sagsøgerinden deltog i udvælgelsesprøven; i april 1965 blev hun placeret som nr. 1 på listen over egnede ansøgere. Alligevel blev stillingen ved udgangen af 1965 besat med en anden ansøger, der var placeret lidt lavere på listen over egnede ansøgere end sagsøgerinden. Efter dette tidspunkt fandtes der først ingen fast stilling i pressetjenesten, som indeholdt sagsøgerindens funktioner. Først efter den 1. januar 1969 var en sådan til stede på grund af foreløbig overførsel fra Generaldirektoratet for landbrug (se stævningens bilag 33), og fra da af havde sagsøgerinden faktisk til den 31. december 1971 en kontrakt om midlertidig ansættelse efter betydningen i ansættelsesvilkårenes artikel 2. Da den nævnte faste stilling fra Generaldirektoratet for landbrug skulle tilbagegives, manglede der så igen en egnet fast stilling for sagsøgerinden i pressetjenesten, hvorfor hun da igen som indledningsvis nævnt fik ansættelse som hjælpeansat i 11 måneder.

Under disse omstændigheder må det fastslås, at det, for en del af budgetmæssige grunde, men også i betragtning af reglerne i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte, ikke er muligt at lægge til grund, at sagsøgerinden i virkeligheden fra den 1. januar 1961 til hendes udnævnelse til tjenestemand på prøve var midlertidigt ansat efter betydningen i ansættelsesvilkårenes artikel 2.

2. I anden række har sagsøgerinden gjort gældende, at Kommissionen ved tilrettelæggelsen af hendes ansættelsesforhold har begået en tjenstlig fejl. Hun anfører, at hun med urette blev behandlet som særlig rådgiver; kontrakterne om ansættelse som hjælpeansat er kritisable for så vidt, som de gjaldt i længere end ét år, og fordi denne løsning på ny blev valgt, efter at sagsøgerinden allerede i tre år havde været bekæftiget som midlertidigt ansat. Herved er der sket en krænkelse af ansættelsesvilkårenes artikel 52 samt af den bistandspligt, til hvilken der henvises i ansættelsesvilkårenes artikel 54 med dennes henvisning til tjenestemandsvedtægtens artikel 24. Det er sagsøgerindens opfattelse, at hun således led skade, fordi de pågældende perioder ikke blev medregnet ved opgørelsen af hendes pension. Til dækning af skaden må der gives erstatning af samme karakter, hvilket betyder, at de nævnte perioder behandles på samme måde som den tjenestetid, der er tilbagelagt af midlertidigt ansatte.

Hvad angår dette forsøg på at begrunde sagsøgerindens påstand, må det uden videre erkendes, at Kommissionen — hvilket er den første, men dog ikke eneste betingelse for, at der statueres ansvar for en tjenstlig fejl — på bestemte tidspunkter og i en bestemt henseende har handlet retsstridigt. Det gælder for så vidt, som der med sagsøgerinden blev indgået en kontrakt om ansættelse som særlig rådgiver, skønt resultatet blev et regulært arbejdsforhold. Det gælder også, for så vidt som kontrakterne om ansættelse som hjælpeansat gjaldt ud over den tidsmæssigt lovlige grænse på et år (artikel 52, litra b) i ansættelsesvikårene). Herved må det ganske vist betænkes, at ansættelsesvilkårene først trådte i kraft den 1. januar 1962, således at der først fra den 1. januar 1963 kan siges at foreligge retsstridighed. Derimod har jeg svært ved at antage, at der bestod et lignende ulovligt forhold også for tiden efter ophøret af den midlertidige ansættelse. På daværende tidspunkt gjaldt kontrakten om ansættelse som hjælpeansat kun i elleve måneder; jeg mener heller ikke, at det af fællesskabsretten kan udledes, at det skulle være forbudt, efter udløbet af en midlertidig ansættelse, at afslutte kontrakt om ansættelse som hjælpeansat. I det mindste for dette tidsrum, altså foråret 1972, må man imidlertid tale om krænkelse af bistandspligten, fordi Kommissionen ikke i tilstrækkelig grad søgte at få ændret sagsøgerindens status på en måde, der kom hendes pensionskrav til gode. Efter min opfattelse kan man endvidere antage, at der bestod en sådan krænkelse allerede for et væsentligt tidligere tidsrum, fordi man allerede meget tidligt fik til hensigt at fastansætte sagsøgerinden — jeg henviser herved til stævningens bilag 25 og 30 — fordi det stod fast, at hun efter sin deltagelse i udvælgelsesprøven i 1965 var egnet til at overgå til tjenestemandsansættelse, og fordi Kommissionen ganske åbenbart — det er blevet helt klart under den mundtlige forhandling — på en kritisabel måde besatte stillingen på grundlag af den nævnte udvælgelsesprøve, idet den udnævnte tjenestemand ikke fik overladt de i udvælgelsesprøven nævnte opgaver, der var identiske med sagsøgerindens, men kort tid efter nogle helt andre opgaver.

Det er imidlertid — som allerede nævnt — ikke tilstrækkeligt, at der foreligger en krænkelse af retsregler. Det må endvidere også forholde sig således, at den

påståede skade er en direkte følge heraf, at der altså var mulighed for ved hjælp af andre forholdsregler at skabe en tilstand, hvorefter man lovligt kunne medregne tjenestetiden ved pensionsberegningen; desuden skal det kunne antages, at der er handlet culpøst.

Ifølge det, som allerede er anført, er det for så vidt afgørende, om en fast stilling var til rådighed, som kunne bruges til sagsøgerinden, eller om en sådan fast stilling kunne og skulle have været tilvejebragt. Hvis det ikke var tilfældet, må det i forbindelse med konstateringen af, at sagsøgerinden arbejdede ulovligt på grundlag af en kontrakt om ansættelse som særlig rådgiver, højst sluttes, at hun for dette tidsrum må betegnes som hjælpeansat; den anden konstatering, at der skete overtrædelse af ansættelsesvilkårenes artikel 52, litra b), idet kontrakterne om ansættelse som hjælpeansat ifølge deres indhold skulle gælde i over ét år, ville da medføre, at arbejdsforholdet skulle have været bragt til ophør senest den 1. januar 1963.

Vedrørende dette vigtige spørgsmål må det for det første fastholdes, at der før begyndelsen af 1964 ikke fandtes nogen fast stilling med sagsøgerindens funktioner i presse- og informationstjenesten. Vedrørende det pågældende tidsrum er der ikke blevet anført noget, der kan berettige til at antage, at fremskaffelsen af en sådan fast stilling havde været mulig og berettiget. Det bør trods alt ikke glemmes, at vi her står over for udøvelsen af den kompetence til at organisere tjenesten, for hvilken der gælder et vidt skøn. At denne med hensyn til fordelingen af den til at begynde med knappe mængde faste stillinger skulle være udøvet mangelfuldt, findes der efter min mening ingen som helst indicier for. Der fandtes imidlertid en fast stilling fra begyndelsen af 1964 til afgørelsen om dens besættelse, der, som anført, fandt sted i slutningen af 1965 på anfægtelig måde. I det mindste for dette tidsrum kunne man have undgået en ulovlighed til sagsøgerindens skade ved midlertidigt at give hende den pågældende faste stilling. Der ses heller ikke at foreligge nogen gyldig grund til, at dette ikke kunne finde sted, og som kunne gøre det berettiget ikke at antage eksistensen af en tjenstlig fejl, da gennemførelsen af udvælgelsesprøven sikkert ikke ville være blevet standset ved, at man på ubestemt tid og med mulighed for rettidig opsigelse havde ansat sagsøgerinden i den faste stilling. For den følgende tid manglede der igen en fast stilling, hvis man bortser fra årene 1969-1971, for hvilke der kunne »udlånes« en fast stilling fra Generaldirektoratet for landbrug, som faktisk også blev benyttet til sagsøgerinden. Jeg er imidlertid ikke overbevist om, at man vedrørende denne periode, altså årene 1966, 1967 og 1968 og 1972, blot skal foretage den samme bedømmelse som vedrørende tiden før 1964. Problemet om en tilfredsstillende ordning af sagsøgerindens tjenesteforhold var blevet særligt påtrængende senest fra midten af 60'erne. Dette forhold og den omstændighed, at der foreløbigt kunne skaffes en fast stilling for årene 1969-1971, kan tværtimod begrunde den antagelse, at der måtte søges en tilsvarende løsning også for årene 1966-1968 og 1972, og at det også havde været muligt i et så stort apparat som Kommissionens. Hvis man imidlertid efter det, som hidtil har kunnet konstateres, ikke finder denne slutning holdbar, måtte man vel også belyse spørgsmålet om rådigheden over faste stillinger i andre af Kommissionens

områder, for så vidt man ikke ville foreslå en rimelig, tilsvarende løsning via overvejelser, der spiller en rolle inden for rammerne af den tredje søgsmålsgrund, som bagefter også må undersøges.

I det omfang betingelserne for at få medhold i, at der er sket en tjenstlig fejl, åbenbart er til stede — dvs. for tiden primo 1964-ultimo 1965 — må der imidlertid også tages stilling til to indsigelser fra Kommissionen, før det kan tiltrædes, at sagsøgerinden vedrørende det nævnte tidsrum har et krav på en genoprettelse af den tidligere retstilstand med henblik på pensionsberegningen. Indvendingerne angår spørgsmålet om sagsøgerindens egen skyld samt det forhold, at der ikke er tale om en aktuel og sikker skade, men i det højeste om en fremtidig hypotetisk skadetilføjelse, som efter Domstolens retspraksis kun kan gøres gældende under strenge betingelser.

Det er efter min opfattelse ikke nødvendigt at give vidtløftige forklaringer herpå. For det første er det min opfattelse, at der dårligt kan foreligge egen skyld hos sagsøgerinden med henblik på, at hun accepterede kontrakter om ansættelse som hjælpeansat ud over ét år og ikke selv bestræbte sig på at få ordnet forholdene ved at søge andre ledige stillinger. I så henseende er det tilstrækkeligt at henvise til den kendsgerning, at man ubetinget ville beholde sagsøgerinden i tjenesten på grund af hendes indsats, og fordi de af hende udførte opgaver ansås for vigtige; i så henseende har både de stadige bestræbelser på en ordning og de gentagne udtalelser herom betydning. Desangående skal jeg henvise til hendes foresattes notater, der er blevet forelagt som bilag 25, 30 og 33 til stævningen. Hvad på den anden side angår problemet om den fremtidige skadetilføjelse, der først vil indtræde ved overgangen til pension, mener jeg, at den, i overensstemmelse med den af Kommissionen nævnte praksis, er tilstrækkelig forudselig. Det er desuden, med henblik på den allerede bestående og stadigt voksende forventning, ikke ukorrekt at tale om en aktuel, ikke blot hypotetisk skadetilføjelse, for hvilken der allerede nu kan tilkendes kompensation, også selv om dette ikke betyder tilkendelse af en aktuel formuerettighed.

Hermed kan det, for så vidt som søgsmålet støttes på en krænkelse af en tjenestepligt, fastholdes, at det i det mindste for en del af det relevante tidsrum, nemlig for 1964 og 1965, under alle omstændigheder har fornødent grundlag, og at Kommissionen selvfølgelig har pligt til i det mindste at medregne dette tidrum ved pensionsberegningen.

3. Til støtte for sin påstand har sagsøgerinden endelig også påberåbt sig grundsætningerne om billighed, ligebehandling, retfærdighed og god forvaltningsskik, som Kommissionen har krænket ved at vægre sig ved at sidestille perioder, i hvilke sagsøgerinden var beskæftiget som særlig rådgiver eller hjælpeansat, med beskæftigelsesperioder efter betydningen i ansættelsesvilkårenes artikel 2, i det mindste med henblik på pensionsberegningen. Da sagsøgerinden rent faktisk i tiden 1961-1972 uafbrudt har gjort tjeneste som en tjenestemand, og da det fra begyndelsen var hensigten at ansætte hende fast, må det efter hendes opfattelse forekomme i allerhøjeste grad uretfærdigt ikke at tage hensyn hertil ved pensionsberegningen.

Desuden finder hun det af interesse, at en anden ansat er blevet behandlet således, som hun mener at have krav på, idet den pågældende efter udnævnelsen til tjenestemand fik medregnet den tid, han havde arbejdet som særlig rådgiver for Fællesskabet, ved beregningen af pensionen.

Heroverfor har Kommissionen gjort gældende, at man ikke under påberåbelse af billighedsgrundsætninger kan tiltræde en løsning, der ikke er i overensstemmelse med de gældende bestemmelser. Navnlig ville man herved komme i konflikt med retspraksis (sag 54/70 — Luigi Landra mod Kommissionen for De europæiske Fællesskaber — dom af 1. 4. 1971, Sml. 1971, s. 71; org. ref. Recueil 1971, s. 311), hvorefter der ved beregningen af de pensionsgivende tjenesteår efter artikel 3, litra c), i tjenestemandsvedtægtens bilag VIII ikke skal medregnes tidsrum, der er tilbagelagt som hjælpeansat. Det må ifølge Kommissionen også betænkes, at man ved at antage sagsøgerindens løsning ville komme til at anerkende perioder som pensionsgivende, for hvilke der ikke er betalt bidrag efter artikel 3 i tjenestemandsvedtægtens bilag VIII, og at der så ville bestå flere krav på alderspension med hensyn til disse perioder. Vedrørende det af sagsøgerinden nævnte tilfælde med en anden ansat, hvis situation blev behandlet således, må det ifølge Kommissionen endelig ikke overses, at dette tilfælde var anderledes, for så vidt som der i sagen skete en udnævnelse til tjenestemand umiddelbart efter tiden som hjælpeansat.

Om dette stridspunkt må det sikkert indrømmes, at det naturligvis forekommer højst problematisk at påberåbe sig de nødvendige nævnte principper til støtte for en løsning, der efter ordlyden af de gældende bestemmelser er udelukket. I betragtning af, at den skrevne tjenestemandsret, uanset hvor nuanceret den er, ikke giver den helt rigtige løsning på ethvert sagsforhold, finder jeg dog ikke et sådant forsøg uacceptabelt fra først af. Herved må der ganske vist udvises den største forsigtighed og tilbageholdenhed. At gøre noget sådant kan man virkelig kun overveje i flagrante undtagelsessituationer, i hvilke man ud fra samtlige omstændigheder måtte sige, at et rent positiv-retligt resultat ville være åbenbart uretfærdigt. Desuden må man naturligvis være opmærksom på, at den skrevne rets betingelser tilsidesættes så lidt som muligt.

Med hensyn til nærværende sag er det herved af betydning, at sagsøgerinden, åbenbart af organisatoriske og budgetmæssige grunde, blev sat i en prekær stilling i utilbørlig lang tid. Det var her — som påvist — allerede meget klart, at hun skulle beskæftiges fast, og det er ubestridt, at hun havde opgaver, der var vigtige for Fællesskaberne. Som bekendt deltog sagsøgerinden i en udvælgelsesprøve for en stilling, der svarede til hendes opgaver, og hun klarede prøven som nr. 1. Den ledige stilling blev imidlertid ikke givet til hende, men — hvad der var groft fejlagtigt — til en anden ansøger under ændring af opgaverne. Endelig må det dog også erindres, at sagsøgerinden ikke bestræber sig på med tilbagevirkende kraft at få ændret sin status med samtlige konsekvenser, men kun sigter til spørgsmålet om pensionsberegningen.

Under disse omstændigheder bør man ikke tøve med at antage, at hendes krav om ligestilling principielt er begrundet. Jeg mener, at det i hvert fald er berettiget fra det tidspunkt, på hvilket det ved

en heldig deltagelse i en udvælgelsesprøve gjaldt for påvist, at hun kunne udnæves til en fast tjenestemandsstilling. Derimod er det vanskeligt at begrunde videregående antagelser til gunst for sagsøgerinden under påberåbelse af de her relevante principper — hvad der blev sagt om søgsmålsgrunden vedrørende tjenestefejl påvirkes ikke heraf. Det er derfor næppe holdbart — ordningen af hendes tjenesteforhold til udgangen af 1962 kan jo alligevel ikke anfægtes — at den ønskede delvise ordning erklæres for lovlig med virkning allerede fra 1963. For så vidt kan sagsøgerinden næppe opnå meget ved at anføre tilfældet med en anden sælig rådgiver, thi den pågældende sag har ikke kun det særkende, at udnævnelsen til tjenestemand fandt sted umiddelbart efter, men sagsøgerinden ønskede tværtimod også kun en tilbagevirkende ordning for det tidspunkt på ca. 2½ år.

Desuden forekommer det mig også nødvendigt — og dette tager sigte på, at der må tages hensyn til den skrevne rets betingelser — at det påses, at sagsøgerinden ikke får nogen ubegrundede fordele af den af hende ønskede tilbagevirkende ligestilling. Desangående skulle der imidlertid ikke være nogen problemer, da sagsøgerinden udtrykkeligt har erklæret sig parat til at efterbetale bidrag for de relevante perioder, som skulle betales af tjenestemænd og midlertidigt ansatte, og til Fællesskabet overføre de krav hos den belgiske socialforsikring, som hun havde erhvervet som hjælpeansat.

Antages overnstående — og naturligvis står den af Kommissionen nævnte dom i sag 54/70 fast — bliver resultatet altså, at sagsøgerinden ikke kun har krav på ligestilling med henblik på det tidsrum, hvorunder der i presse- og informationstjenesten fandtes en ubesat fast stilling med hendes opgaver, men også for tiden umiddelbart herefter (1966-1968 og elleve måneder af året 1972), i hvilken der ikke fandtes en sådan fast stilling, og for hvilken det ikke er fuldstændig sikkert, om der for så vidt kan tales om en tjenstlig fejl.

4. Hermed må det stå fast, at det for så vidt er retsstridigt, at Kommissionen ved pensionsberegningen nægter at anerkende de tjenesteperioder, som sagsøgerinden har tilbagelagt som særlig rådgiver eller som hjælpeansat, når det drejer sig om tiden fra begyndelsen af 1964. Ud fra denne retningslinje samt under hensyntagen til nødvendigheden af at efterbetale bidrag og undgå, at sagsøgerinden for den nævnte periode både har krav mod den belgiske socialforsikring og krav på fællesskabspension, må de udtalelser fra Kommissionens tjenestegrene, som sagsøgerinden har nævnt i stævningen, ophæves. Hvad sagsomkostningerne angår finder jeg det rimeligt, da sagsøgerinden bør få medhold i væsentlig grad, at Kommissionen dømmes til at godtgøre sagsøgerinden to tredjedele af de omkostninger, hun har måttet afholde i sagen.